

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De magnificentia. Qu[a]estio 134.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

Ad quartum dicendum, quod pusillanimitas est gravius peccatum secundum propriam speciem, quam praesumptio: quia per ipsam recedit homo a bonis, quod est pessimum: ut dicitur in 4. Ethic. * Sed praesumptio dicitur esse nequissima, ratione superbiae ex qua procedit.

c. 3. desli nado ad fin.

QUEST. CXXXIV.

De Magnificencia, in quatuor articulos diuisa.

Deinde considerandum est de magnificencia, & vitijs oppositis.

¶ Circa magnificenciam autem quaeruntur quatuor.

¶ Primo, utrum magnificencia sit virtus?

¶ Secundo, utrum sit virtus specialis?

¶ Tertio, qua sit materia eius.

¶ Quarto, utrum sit pars fortitudinis?

ARTIC. 1.

Utrum magnificencia sit virtus?

662

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod magnificencia non sit virtus. Qui enim habet unam virtutem, habet omnes, ut supra habitum * est. Sed aliquis potest habere alias virtutes sine magnificencia. Dicit enim Philosophus in 4. * Ethic. quod non omnis liberalis est magnificus. Ergo magnificencia non est virtus.

4. Eth. 1e. 6. 1. 2. q. 65 ar. 1. * c. 2 pau lo a pr. to. 5.

¶ 2. Praeterea, Virtus moralis consistit in medio, ut patet in 2. † Ethic. Sed magnificencia non videtur consistere in medio: superexcellit enim liberalitatem magnitudine. Magnum autem opponitur paruo sicut extremum, quorum medium est aequale: ut dicitur in 10. Metaph. * Et sic magnificencia non est in medio, sed in extremo. Ergo non est virtus.

† c. 6. 8. 5. tex. 17 18 19. 1. 3

¶ 3. Praeterea, Nulla virtus contrariatur naturali inclinationi, sed magis perficit ipsam, ut supra habitum est †. Sed sicut Philosophus dicit in 4. Ethic. * magnificus non est sumptuosus in seipsum: quod est contra naturalem inclinationem, per quam aliquis maxime providet sibi. Ergo magnificencia non est virtus.

† q. 117. a. 1. arg. 1. 108 ar. 2. * c. 2. post mo. 60 50

Sec. Sec. vol. iij.

H

¶ 4. Præ-

† 6. 4. 5.

¶ 4 Præterea, Secundum Philosophi in 6. † Ethic
ars est recta ratio factibilium. Sed magnificentia est
circa factibilia, ut ex ipso nomine apparet. Ergo ma-
gnis est ars quam virtus.

SED contra, Humana virtus est participatio que-
dam virtutis diuinæ. Sed magnificentia pertinet ad
virtutem diuinam: secundum illud Psal. 67. Magnifi-
centia eius, & virtus eius in nubibus. Ergo magnifi-
centia est virtus.

RESPONDEO dicendum, quod sicut dicitur in
li 1. tex. 1. * de Cælo, virtus dicitur per comparationem ad
116. t. 2. vltimum, in quod potentia potest. Non quidem ad vlti-
mum ex parte defectus, sed ex parte excessus: cuius
ratio consistit in magnitudine. Et ideo operari ali-
quid magnum, ex quo sumitur nomen magnificentie
proprie pertinet ad rationem virtutis. Unde magnifi-
centia nominat virtutem.

Ad primum ergo dicendum, quod non omnis li-
beralis est magnificus quantum ad actum: quia deficiunt
sibi ea quibus uti necesse est ad actum magnificentiam.
Tamen omnis liberalis habet habitum magnificentie
vel actu, vel in propinqua dispositione: ut supra dicitur
q. 129. a. 3. ad 2. et
1. 2. q. 65
ar. 1.

Ad secundum dicendum, quod magnificentia con-
sistit quidem in extremo, considerata quantitate eius
quod facit: sed tamen in medio consistit considerata
regula rationis, a qua non deficit, nec eam excedit
cut etiam de magnanimitate dictum * est.

Ad tertium dicendum, quod ad magnificentiam
pertinet facere aliquid magnum. Quod autem pertinet
ad personam vniuscuiusque, est aliquid paruum
in comparatione ad id quod conuenit rebus diuinis
vel rebus communibus. Et ideo magnificus non prius
paliter intendit sumptus facere in his, quæ pertinent
ad personam propriam: non quia bonum suum non querit
rat, sed quia non est magnum. Si quid tamen in his
quæ ad ipsum pertinent, magnitudinem habeat, hoc
etiam magnifice magnificus prosequitur: sicut ea quæ
se-

femel sunt, vt nuptiæ, vel aliquid aliud huiusmodi, vel etiam ea quæ permanentia sunt. Sicut ad magnificum pertinet præparare convenientem habitationem, vt dicitur in 4. Ethic.

Ad quartum dicendum, quod sicut dicit Philof. in 6. Ethic. * Oportet artis esse quamdam virtutem, scilicet moralem, per quam scilicet appetitus inclinetur ad rectè vtendum ratione artis. Et hoc pertinet ad magnificentiam. Vnde non est ars, sed virtus.

ARTIC. II.

Virum magnificentia sit specialis virtus?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod magnificentia non sit specialis virtus. Ad magnificentiam enim videtur pertinere, facere aliquid magnum. Sed facere aliquid magnum potest conuenire cuiuslibet virtuti, si sit magna: sicut qui habet magnam virtutem temperantiæ, facit magnum temperantiæ opus. Ergo magnificentia non est aliqua specialis virtus, sed significat statum perfectum cuiuslibet virtutis.

¶ 2 Præterea, Eiusdem videtur esse aliquid facere, & tendere in illud. Sed tendere in aliquid magnum, pertinet ad magnanimitatem, vt supra dictum est *. Ergo & facere aliquid magnum, pertinet ad magnanimitatem. Non ergo magnificentia est virtus distincta à magnanimitate.

¶ 3 Præterea, Magnificentia videtur pertinere ad sanctitatem. Dicitur enim Exod. 15. Magnificus in sanctitate. Et in Psal. 95. Sanctitas, & magnificentia in sanctificatione eius. Sed sanctitas est idem religioni, vt supra habitum est *. Ergo magnificentia videtur idem esse religioni. Non ergo est virtus specialis ab alijs distincta.

SED contra est, quod Philof. * connumerat eam alijs virtutibus specialibus.

RESPONDEO dicendum, quod ad magnificentiam pertinet facere aliquid magnum, sicut ex ipso nomine apparet. Facere autem dupliciter potest accipi. Vno modo, propriè. Alio modo communiter. Propriè

663

c 5. a me. 10. 5.

q. 119. a. 1. & 2.

q. 61. a. 8

l. 2. Est. c. 7. & 1.

4. c. 2. & 5

autem facere dicitur operari aliquid in exteriori materia, sicut facere domum, vel aliquid aliud huiusmodi. Communiter autem dicitur facere pro quacunque actione: siue transeat in exteriorem materiam, siue maneat in ipso agente, sicut intelligere, & velle. Si ergo magnificentia accipitur secundum quod factorem alicuius magni importat, prout factio proprie dicitur: sic magnificentia est specialis virtus. Opus enim factibile producitur ab arte. In cuius quidem usu potest attendi una specialis ratio bonitatis, quod ipsum opus factum per artem est magnum, scilicet in quantitate, pretiositate, vel dignitate: quod facit magnificentia. Et secundum hoc magnificentia est specialis virtus. Si verò nomen magnificentie accipitur ab eo, quod est facere magnum, secundum quod facere communiter sumitur: sic magnificentia non est specialis virtus.

Ad primum ergo dicendum, quod ad quamlibet virtutem perfectam pertinet magnum facere in suo genere, secundum quod facere communiter sumitur, non autem secundum quod sumitur proprie: sed hoc est proprium magnificentie.

Ad secundum dicendum, quod ad magnanimitatem pertinet non solum tendere in magnum, sed etiam in omnibus virtutibus magnum operari, vel faciendum, vel qualitercumque agendo: ut dicitur in 4. Ethicorum. Ita tamen quod magnanimitas circa hoc respicit solum rationem magni. Aliæ autem virtutes, quæ sunt perfectæ, magnum operantur, non principaliter dirigunt intentionem suam ad magnum, sed ad id quod est proprium unicuique virtuti. Magnitudo autem consequitur ex quantitate virtutis.

Ad magnificentiam verò pertinet, non solum facere magnum, secundum quod facere proprie sumitur, sed etiam ad magnum faciendum tendere animo. Vnde Tullius dicit * in sua Rhetorica, quod magnificentia est rerum magnarum, & excellentiarum cum animi quadam ampla, & splendida propositione cogitatio.

* 6. 2. 5.

l. 2. de 7.
uen in f.
3. ante f.
lib.

tio atque administratio: vt cogitatio referatur ad interiorem intentionem, administratio autem ad exteriorem executionem. Vnde oportet quòd sicut magnanimitas intendit aliquod magnum in omni materia, ita & magnificentia in aliquo opere factibili.

Ad tertium dicendum, quòd magnificentia intendit opus magnum facere. Opera autem ab hominibus facta, ad aliquem finem ordinantur. Nullus autem finis humanorum operum est adeo magnus, sicut honor Dei. Et ideò magnificentia præcipuè magnum opus facit in ordine ad honorem Dei. Vnde Philosoph. dicit in 4. Ethi. * quòd honorabiles sumptus sunt maxime qui pertinent ad diuina sacrificia. Et circa hos maxime studet magnificus. Et ideò magnificentia coniungitur sanctitati: quia præcipuè eius effectus ad religionem siue ad sanctitatem ordinatur.

ARTIC. III.

Vtrum materia magnificentia sint sumptus magni?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quòd materia magnificentia non sint sumptus magni. Circa eandem enim materiam non sunt duæ virtutes. Sed circa sumptus est liberalitas, vt supra habitum est *. Ergo magnificentia non est circa sumptus.

¶ 2 Præterea, Omnis magnificus est liberalis, vt dicitur in 4. Ethic. Sed liberalitas est magis circa dona, quam circa sumptus. Ergo etiam magnificentia nõ præcipuè est circa sumptus, sed magis circa dona.

¶ 3 Præterea, Ad magnificentiam pertinet aliquod opus exterius facere. Non autem quibuslibet sumptibus fit aliquod exterius opus, etiam si sint sumptus magni: puta, cum aliquis multa expendit in xenijs mittendis. Ergo sumptus non sunt propria materia magnificentia.

¶ 4 Præterea, Magnos sumptus non possunt facere nisi diuites. Sed omnes virtutes possunt habere etiam pauperes; quia virtutes non ex necessitate indigent exteriori fortuna, sed sibi ipsis sufficiunt, vt Seneca dicit in lib. de ira. Ergo magnificentia non

H 3

* c. 2. p. 211
lib. ante
med. t. 5.
664
inf. 1. 152
ar. 3. co.
9. 9. 160
art. 1. co.
Et 12. q.
60. ar. 5.
cor. co. 2.
Et 3. dif.
34. q. 1.
a. 2. co. 3.
9. 4. d. 7
9. 2. a. 2.
9. 2. co. 88
di. 17. q.
3. a. 2. 4.
3. co. 9.
dif. 33. q.
3. art. 2.
cor. Et 4.
Eth. le. 6.
co. 2.
* q. 117.
ar. 2.
† l. 4. c. 2.
parū post
prin. 5. 5.

est circa magnos sumptus.

** c. 2. in
prin.* SED contra est, quod Philof. dicit in 4. Eth. * quod magnificencia non extenditur circa omnes operationes quæ sunt in pecunijs, (sicut liberalitas) sed circa sumptuosas solum, in quibus superexcellit liberalitatem magnitudine. Ergo est solum circa magnos sumptus.

ar. 2. ac. RESPONDEO dicendum, quod ad magnificenciam, sicut dictum * est, pertinet intendere ad aliquod magnum opus faciendum. Ad hoc autem quod aliquod magnum opus conuenienter fiat, requiruntur proportionati sumptus. Non enim possunt magna opera fieri, nisi cum magnis expensis. Vnde ad magnificenciam pertinet, magnos sumptus facere ad hoc quod opus magnum conuenienter fiat. Vnde & Philof. dicit in 4. Ethic. * quod magnificus ab æquali, id est, à proportionato sumptu opus faciet magis magnificum. Sumptus autem est quædam pecuniæ emissio, à qua potest aliquis prohiberi per superfluum amorem pecuniæ. Et ideo materia magnificenciam possunt dici, & ipsi sumptus, quibus vitur magnificus ad opus magnum faciendum; & ipsa pecunia, qua vitur ad sumptus magnos faciendos; & amor pecuniæ quem moderatur magnificus, ne sumptus magni impediatur.

*c. 2. ante
med. § 5.* Ad primum ergo dicendum, quod sicut supra dictum * est, virtutes illæ quæ sunt circa res exteriores, habent aliquam difficultatem ex ipso genere rei circa quam est virtus, & aliam difficultatem ex magnitudine ipsius rei. Et ideo oportet circa pecuniam, & usum eius, esse duas virtutes, scilicet liberalitatem, quæ respicit communiter usum pecuniæ: & magnificenciam, quæ respicit magnum in pecuniæ usu.

*q. 129. a.
2.* Ad secundum dicendum, quod usus pecuniæ aliter pertinet ad liberalem, & aliter ad magnificum. Ad liberalem enim pertinet secundum quod procedit ex ordinato affectu circa pecunias. Et ideo omnis usus debitus pecuniæ, cuius impedimentum tollit moderatio amoris pecuniæ, pertinet ad liberalitatem, scilicet

cet

cet & dona, & sumptus. Sed vsus pecuniæ pertinet ad magnificum, in ordine ad aliquod magnum opus quod faciendum est. Et talis vsus non potest esse sine sumptu, siue expensa.

Ad tertium dicendum, quod magnificus etiam dat dona, vel xenia: vt dicitur in 4. Ethic. * non tamen sub ratione doni, sed potius sub ratione sumptus ordinati ad aliquod opus faciendum: puta ad honorandum aliquem, vel ad faciendum aliquid, vnde proueniat honor toti ciuitati: sicut cum facit aliquid ad quod tota ciuitas studet.

Ad quartum dicendum, quod principalis actus virtutis est interior electio *, quam virtus potest habere absque exteriori fortuna. Et sic etiam pauper potest esse magnificus. Sed ad exteriores actus virtutum requiruntur bona fortuna, sicut quædam instrumenta. Et secundum hoc pauper non potest actum magnificentiæ exteriorẽ exercere in his, quæ sunt magna simpliciter, sed fortè in his quæ sunt magna per comparationem ad aliquod opus: quod et si in se sit paruum, tamen potest magnificè fieri secundum proportionem illius generis. Nam paruum & magnum dicuntur relatiuè, vt Philosophus dicit in prædicamentis *.

ARTIC. IV.

Vtrum magnificentia sit pars fortitudinis?

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod magnificentia non sit pars fortitudinis. Magnificenti enim conuenit in materia cum liberalitate, vt dictum est 7. Sed liberalitas non est pars fortitudinis, sed iustitiæ. Ergo magnificentia non est pars fortitudinis.

¶ 2 Præterea, Fortitudo est circa timores, & audacias. Magnificenti autem in nullo videtur respicere timorem, sed solum sumptus, qui sunt operationes quædam. Ergo magnificentia magis videtur pertinere ad iusticiam, quæ est circa operationes, quàm ad fortitudinem.

¶ 3 Præterea, Philos. dicit in 4. Ethicor. * quod

H 4 ma-

c. 2. 10. 5.

* Seneca
epi. 85. q
est in 12.
1 ep ante
Et epi.
92. i li 14

In prædi-
camento
ad ali-
quid, t. 1.
665

Su. q. 28.
Et locis
ibi not.

† a præc.

c. 2 paulò
à princ.
10. 5.

magnificus scienti assimilatur. Sed scientia magis conuenit cum prudentia, quàm cum fortitudine. Ergo magnificencia non debet poni pars fortitudinis.

SED contra est, quod Tullius & Macro. & Andron. * magnificenciam partem fortitudinis ponunt.

*l. 2. in sō-
niū Sci-
pionis, in
f. 2. ante
li. med.*

RESPONDEO dicendum, quòd magnificencia secundum quòd est specialis virtus, non potest poni pars subiectiua fortitudinis: quia non conuenit cum ea in materia, sed ponitur pars eius, in quantum adiungitur ei sicut virtus secundaria principali. Ad hoc autem quòd aliqua virtus adiungatur alicui principali, duo requiruntur, vt supra dictum est *: quorum vnum est, vt secundaria conueniat cum principali. Aliud autem est, vt in aliquo excedatur ab ea. Magnificencia autem conuenit cum fortitudine in hoc, quòd sicut fortitudo tendit in aliquid arduum, & difficile, ita etiam & magnificencia. Vnde etiam videtur esse in irascibili, sicut & fortitudo. Sed magnificencia deficit à fortitudine in hoc, quòd illud arduum in quòd tendit fortitudo, habet difficultatem, propter periculum quod imminet personæ. Arduum autem in quòd tendit magnificencia, habet difficultatem, propter dispendium rerum, quod est multò minus, quam periculum personæ. Et ideò magnificencia ponitur pars fortitudinis.

*q. 80. q.
128.*

Ad primum ergo dicendum, quòd iustitia respicit operationes secundum se, prout in eis consideratur ratio debiti: sed liberalitas, & magnificencia considerant operationes sumptuum, secundum quòd comparantur ad passiones animæ: diuersimodè tamen. Nam liberalitas respicit sumptus per comparisonem ad amorem, & concupiscentiam pecuniarum, quæ sunt passiones concupiscibilis, quibus nõ impeditur liberalis à dationibus, & sumptibus faciendis: vnde est in concupiscibili. Sed magnificencia respicit sumptus per comparisonem ad spem, attingendo ad aliquid arduum: non simpliciter sicut magnanimitas, sed in determinata materia, scilicet in sumptibus. Vnde

Vnde magnificentia videtur esse in irascibili, sicut & magnanimitas.

Ad secundum dicendum, quod magnificentia, esse non conueniat cum fortitudine in materia, conuenit tamen cum ea in conditione materie, in quantum scilicet tendit in aliquid arduum circa sumptus, sicut & fortitudo in aliquid arduum circa timores.

Ad tertium dicendum, quod magnificentia ordinat usum artis ad aliquid magnum, ut dictum est †. Ars autem est in ratione. Et ideo ad magnificum pertinet bene uti ratione in attendendo proportionem sumptus ad opus, quod faciendum est. Et hoc precipue necessarium est propter magnitudinem vtriusque: quia nisi diligens consideratio adhiberetur, immineret periculum magni damni.

QVÆST. CXXXV.

De Paruificentia, in duos articulos diuisa.

DEinde considerandum est de vitijs oppositis magnificentie.

- ¶ Et circa hoc queruntur duo.
- ¶ Primo, verum paruificentia sit vitium?
- ¶ Secundo, de vitio ei opposito.

ARTIC. I.

Vtrum paruificentia sit peccatum?

AD primum sic proceditur. Videtur, quod paruificentia non sit vitium. Virtus enim sicut est moderatiua magnorum, ita etiam est moderatiua paruorum. Vnde & liberales, & etiam magnifici aliqua parua faciunt. Sed magnificentia est virtus. Ergo etiam similiter paruificentia magis est virtus, quam vitium.

666
4. Eth. 16.
7. 10. 5.

¶ 2 Præterea, Philosophus dicit in 4. Ethic. * quod diligentia ratiocinij est paruifica. Sed diligentia ratiocinij videtur esse laudabilis: quia bonum hominis est secundum rationem esse, ut Dionys. † dicit in 4. cap. de diuin. nomin. Ergo paruificentia non est vitium.

li. 4. t. 2.
aliquan-
tulum a
prin. 10. 5
†. 4 p 4.

¶ 3 Præ-